

naše vezi

SEPTEMBER 2018

INTERNA IZDAJA, št. 76

ZDCIV SLOVENIJE, Dunajska 129, 1000 Ljubljana

Poštnina plačana pri pošti 1102

ZVEZA DRUŠTEV
CIVILNIH
INVALIDOV VOJN
SLOVENIJE

*Onesnaženje voda in zemlje
ogroža vse okoli nas.
Preudari, človek, vsak naj resno jemlje
in ukrepa, dokler je še čas.*

Jelka Vuk Novakovič

naše vezi

VSEBINA 76. ŠTEVILKE

aktualno

- 3 slovesnost ob obletnici vrnitve primorske
- 4 10 let delovanja kodvos-a
- 5 spomin na pogum na hudem polju
- 7 poslovil se je boris šuštaršič

gradili so naša društva

- 9 janko cencelj

iz naših društev

- 9 gorenjski civ v šoli brihtna glava
- 10 civ notranjske v zelšah
- 11 spomin na ranjence na malih vršah
- 11 ohranjanje vrednot nob
- 12 celjani na izlet z muzejskim vlakom
- 14 dve društvi skupaj v goriških brdih
- 14 poletje v civ ljubljana
- 15 druženje na pikniku v strunjanu

naše zgodbe

- 16 ustvarjanja jelke vuk novakovič

poskrbimo zase

- 17 kako poskrbeti za sklepe

šport

- 18 tekmovalje v ribarjenju

Izdajanje glasila omogoča
Fundacija za financiranje
invalidskih in humanitarnih
organizacij Slovenije.

IZDAJATELJA:

Zveza društev vojnih invalidov Slovenije in Zveza društev
civilnih invalidov vojn Slovenije

UREDNIŠTVO:

ZDCIV SLOVENIJE, Dunajska 129, 1000 Ljubljana,
tel.: 01/ 56 53 802, 01/ 56 53 803

GLAVNA UREDNICA:

Aleksandra Kerin-Kovač

ČLANI UREDNIŠKEGA ODBORA:

Vladimir Pegan, Bojan Černjak, Janez Štrbenc,
Andreja Rožič, Olga Skender

OBLIKOVANJE: Zavod Lupa design

TISK: ITAGRAF d.o.o.

Drage bralke in dragi bralci!

Po koncu poletja, počitnic in dopustov, ki ste jih upam preživeli lepo, doma ali v počitniških krajih, sami ali obdani s prijatelji in družino, se z jesenjo vračamo k obveznostim, tako v društvih kot na zvezah. Konec poletja pa shranjevanje spominov na lepe dogodke vsako leto »okuži« tudi neprijeten spomin na gnečo na cestah, zastoje, za katerega ne vidimo pravega vzroka in polžje premikanje po avtocesti, ki naj bi omogočala hitro potovanje.

(Ne)pretočnost naših cest je stalnica, nad katero se pritožujemo vozniki in na katero opozarjajo prometni strokovnjaki. Težko se je spomniti dneva sredi poletja, ko se ne bi kaj zalomilo na eni od naših avtocest (predvsem na primorki) in ne bi kopica avtomobilov obtičala v polžjem zastoj. Vsak dan, vsaj enkrat na dan. Če gre za nesrečo, k zastojem veliko pripomorejo tudi vozniki sami, ki si ne morejo pomagati, da ne bi »pasli zijal«. Nedavno so zastoj povzročili vozniki, ki so buljili v prizorišče prometne nesreče na drugi strani avtoceste in tako povzročili »zabasanost« iz obeh smeri.

V primeru prometnih nesreč se policisti in prometni strokovnjaki lotijo analiz in iščejo vzroke. To seveda stori tudi splošna javnost in – posebej v primeru vožnje po nasprotni strani avtoceste – s prstom pogosto kaže na problematiko starejših voznikov. Pa imajo prav?

Raziskave kažejo, da pravzaprav ne, da starejši vozniki niso nič bolj pogosti povzročitelji prometnih nesreč kot so mladi vozniki in drugi. Opozarjajo, da skupina starejših voznikov ni homogena skupina z enakimi lastnostmi, ampak je spretnost pri vožnji odvisna od izkušenj voznika in njegove sposobnosti, da sam odkrito oceni lastno situacijo. V skupino starejših voznikov spadajo tisti, ki so starejši od 65 let, ni pa nemogoče voznik ostati tudi po 80. letu. Potrebno je ustrezno fizično in psihično stanje, potrpljenje pri čakanju na zdravniški pregled in ustrezno število evrov, ki jih je treba za pregled odšteti. Pa seveda zelena luč zdravnika.

Strokovnjaki pišejo, da so starejši vozniki, ki se zavedajo, da so jim z leti upešale moči in da njihove reakcije, sluh in vid niso več takšni kot so bili, pravzaprav preudarni vozniki. Zelo pazijo na varnostno razdaljo, vozijo počasneje (a ne tako da bi ovirali promet) in se pri vključevanju v promet resnično prepričajo, da je cesta res prazna. Pozitivno je tudi, da so bili v preteklosti redni vozniki, saj se lahko zanašajo tudi na izkušnje. Poleg tega razmislijo, kdaj se odpraviti na cesto in se za pot odločajo ob manj prometnih urah in uporabljajo manj prometne ceste. Težavo lahko predstavljajo tisti, ki si nočejo priznati, da njihove reakcije niso več takšne kot nekoč in t.i. nedeljski vozniki, ki nimajo veliko izkušenj z vožnjo. V teh primerih je lahko vožnja nevarna, zato je pomembno, da se v problematiko vključijo bližnji in ukrepajo.

Problematika starejših voznikov pa je močno povezana z mobilnostjo, saj starejšim vožnja omogoča neodvisnost in samostojno odločanje o tem, kam bodo šli in kdaj. Neobstoječi javni prevoz v nekaterih mestih in predvsem na obrobju mest, postavlja starejše v položaj, ko morajo vsakič, ko želijo nekam po opravkih, nekoga prositi naj jih pelje in pride iskat. Vsakodnevna uporaba taksi službe je namreč za večino predraga. Morda se mnogi, ker ne želijo biti breme ali ne želijo razlagati kam in zakaj gredo, prav zato tako vztrajno oklepajo »izpita«.

V prihodnosti bodo lahko starejšim voznikom v veliko pomoč nove tehnologije, ki jih razvija avtomobilska industrija. Mnogo novih vozil je že opremljenih s senzorji, ki piskajo pred oviro, kamerami, ki kažejo pogled ozadja avtomobila in senzorji za pomoč pri parkiranju, s pomočjo katerih se avto na parkirni prostor premika skoraj sam. To je lahko v veliko pomoč pri ohranjanju samostojnosti in neodvisnosti starejših voznikov. Kdo si bo lahko takšen nov avtomobil privoščil, pa je seveda druga tema.

Če ste še vozniki, vozite varno. Lepo jesen vam želim.

Aleksandra K. Kovač, urednica Naših vezi

SLOVESNOST OB 71. OBLETNICI VRNITVE PRIMORSKE K MATIČNI DOMOVINI

Letošnja slovesnost ob obletnici vrnitve Primorske k matični domovini je bila v Komnu, kjer so veliko proslavo priredili že leta 1978. Takratna proslava velja tudi za rojstvo primorske himne, saj so zbrani ob petju Vstajenja Primorske prvič spontano vstali. Pesem je deset let prej, leta 1968, uglasbil Rado Simoniti. Že pred 40 leti je bilo veselo tudi v okoliških vaseh, saj so postavili številne slavaloke. Enega so v spomin na tisti čas postavili tudi letos. Vrnitev Primorske k matični domovini je od leta 2005 državni praznik, v spomin na 15. september 1947, ko je bila uveljavljena pariška mirovna pogodba z Italijo, ki je Primorsko vrnila takratni Jugoslaviji. Slavnostni govornik na slovesnosti je bil Dušan Jelinčič, tržaški pisatelj, novinar, alpinist in sin enega od ustanoviteljev TIGR-a Zorka Jelinčiča, ki je v govoru opozoril na pomen primorskega boja za svobodo. Poudaril je, da je primorski narod med fašistično okupacijo in celotno drugo svetovno vojno dihal enotno, da izdajalcev naroda ni bilo: *»Ponosni moramo biti na ta boj, ker se je tedaj slovenski narod izoblikoval kot zgodovinska osebnost. Prej smo bili v Evropi malo poznani, preko narodnoosvobodilnega boja pa smo postali mednarodni subjekt, ki si je zgradil trdno identiteto in nato, ko je dozorel čas, svojo državo.«* Opozoril je tudi na migrante, ki prihajajo k nam v iskanju preživetja in boljšega življenja. Primorska je bila zaradi svoje lege vedno podvržena migracijskim tokovom. *»Vselej smo občutili trd vsakdanji kruh in vemo, kaj pomeni biti begunec, migrant, saj so nas še med fašizmom razselili na vse vetrove.«* Za konec pa je delil še to misel:

«Marsikdo se z nostalgijo sprašuje, ali kdo sploh še poje partizanske pesmi. Mi jih pojemo, tukaj in zdaj, jih nosimo v srcu, grlih in spominu, so simbol našega boja za svobodo, našega optimizma, naše prihodnosti. Saj je navsezadnje tudi primorska himna partizanska pesem. Napisal jo je partizan Lev Svetek - Zorin na svojem komisarskem obhodu s pogledom na Vipavsko dolino, uglasbil pa partizan Rado Simoniti. In prav je tako. Tedaj je Primorska z dvignjeno glavo korakala v nov čas. Saj bo tudi danes tako! Danes je na Primorskem lep dan, jutri bo še lepši.»

Zbrane sta nagovorila tudi donedavni komenski župan Marko Bandelli, ki je postal minister v novi vladi, ter članica občinskega združenja borcev Komen in podpredsednica ZZB za vrednote NOB Slovenije Ljubica Jelušič. Marko Bandelli je prisotne pozval k dejavnemu sodelovanju pri družbenih spremembah pri čemer je nujno vrednote naše skupne preteklosti vgraditi v naše vsakdanje življenje. *»Osmišljanje svoje*

zgodovine, položaja v Evropi in naše prihodnosti, se mora začeti prav tu, na Primorskem, med ljudmi, ki so doživljali različne okupacije, ideologije sovraštva, strahote vojn. In vendar so ostali prepričani v svoj narod, v svoj jezik, kulturo in državo. Mi smo morda puntarji,

tigrovc, borci, osamosvojitelji, vendar se zavedamo pomena enotne države in podpiramo trdno vlado, da bi se lahko pogajala z zavezniki,« je dejala Jelušičeva in še poudarila: »V zgodovini je naša moč, v prihodnosti pa naš izziv. Primorska je Slovenija in Slovenija je Evropa. Tukaj stojimo skupaj, proti sovraštvu, diskriminaciji in izključevanju. Dobro vemo, za kaj se je treba boriti še danes.«

Na osrednji prireditvi se je na odru zvrstilo dvesto nastopajočih pevcev, glasbenikov in recitatorjev, ki so zbrane spomnili na trenutke iz naše zgodovine, ko so se naši predniki borili za svobodo uporabe jezika in besede.

Andreja Markovič

Foto: Leo Caharija in Janja Žagar

DESETLETJE DELOVANJA KOORDINACIJE DOMOLJUBNIH IN VETERANSKIH ORGANIZACIJ SLOVENIJE

Koordinacija domoljubnih in veteranskih organizacij Slovenije (KoDVOS) je bila ustanovljena 16. septembra 2008, z dogovorom o sodelovanju med domoljubnimi in veteranskimi organizacijami, katerih pripadniki delujejo v javnem interesu na področju obrambe, ohranjanja vrednot boja za lastno državo in narodovo samoohranitev, razvijanja domoljubja in rodoljubnih tradicij ter si prizadevajo za ohranitev miru in sožitja med narodi. Dogovor o sodelovanju je sad spoznanja, da so zgodovinske vrednote dediščina vseh generacij in da so vse domoljubne in veteranske organizacije dolžne delovati v smeri razvijanja in utrjevanja zavesti, da je treba vse pozitivne vrednote zagovarjati in jih ohranjati v narodovem kolektivnem spominu ter da je treba gojiti ponos na vrednote – pridobitve, ki so bile izbojevale skozi zgodovino, še zlasti pa na dela in pridobitve v zadnjih sto letih naše zgodovine. KoDVOS sestavljajo: Zveza društev »General Maister« (ZDGM), Društvo za negovanje rodoljubnih tradicij TIGR Primorske (TIGR), Zveza združenj borcev za vrednote NOB Slovenije (ZZB NOB Slovenije), Zveza društev vojnih invalidov Slovenije (ZDVIS), Zveza veteranov vojne za Slovenijo (ZVVS), Zveza slovenskih častnikov (ZSČ), Zveza policijskih veteranskih društev Sever (ZPVD Sever), Zveza društev in klubov MORiS (ZDK MoRIS) in Zveza

društev civilnih invalidov vojn Slovenije (ZDCIVS). V skladu s poslovníkom vsako leto koordinaciji predseduje ena od organizacij. Prvi predsedujoči je bil takratni predsednik ZDVIS Ivan Pivk, ki ji je predsedoval tudi leta 2009. Znova je bil ZDVIS predsedujoč leta 2017, s predsednikom Janezom Podržajem. KoDVOS usklajuje svojo dejavnost in sodeluje zlasti pri uresničevanju ciljev in nalog skupnega pomena ter interesa pri:

- ohranjanju in uveljavljanju domoljubja in domoljubnih vrednot,
- ohranjanju in negovanju spomina na prelomne trenutke v boju za slovenski narod in domovino,
- ohranjanju vrednot, ustvarjenih v bojih za osamosvojitve Slovenije skozi zgodovino,
- prizadevanju za mir v svetu in
- prizadevanju za uveljavljanje splošne deklaracije o človekovih pravicah.

Letos koordinacija praznuje 10. obletnico uspešnega delovanja. Že od začetka so si povezane organizacije zadale več skupnih nalog, med drugim: sodelovanje v pripravah in pri izvedbi posveta o domoljubju (izvedena sta bila kar dva posveta in ob tem je bila vsakič izdana tudi knjižna publikacija); sodelovanje pri ureditvi Spomenika braniteljem slovenske zemlje na Velikem Cerju, skupaj z muzejsko zbirko v njem; izvedba skupne spominske prireditve ob

dnevu spomina na mrtve pri osrednjih spomenikih žrtvam 1. svetovne vojne, NOB in vojne za Slovenijo 1991 na ljubljanskih Žalah in pri spomeniku talcem v Gramozni jami; udeležba praporov domoljubnih in veteranskih organizacij na prireditvah v počastitev državnih praznikov; ureditev (so)financiranja delovanja in programov dejavnosti domoljubnih in veteranskih organizacij iz državnega proračuna; izvedba vseslovenskega zborovanja ob mednarodnem dnevu miru, 21. septembra na Cerju; ocena pravnega statusa in položaja vojnih veteranov in žrtev vojne za Slovenijo ter priprava pobude oziroma predlogov za spremembe in dopolnitve ustreznih t.i. vojnih zakonov ter drugih, ki vplivalo na socialni status članov domoljubnih in veteranskih organizacij; poiskati načine za uvedbo domoljubne in rodoljubne vzgoje v vzgojno-izobraževalnih procesih za mlade v šolah in pripadnike Slovenske vojske. Tem nalogam so se z leti priključile tudi dejavnosti, kot je sodelovanje na simboličnem pohodu za mir, ki 21. septembra poteka v številnih državah po svetu, ter sprotno in usklajeno odzivanje na vse oblike potvarjanja polpretekle zgodovine Slovenije.

Poleg letnih programskih nalog koordinacija budno spremlja dogajanje v Sloveniji in se po potrebi v

Podpis dogovora o sodelovanju pri takratnemu predsedniku Republike Slovenije, dr. Danilu Türku, 16. 9. 2008;
Foto: ZDVIS

javnosti odzove s skupnimi izjavami, ki temeljijo na soglasju vseh članic. Prva leta je bilo teh manj v primerjavi z zadnjima dvema letoma. Tega verjetno ne bi mogli pripisati le vse bolj aktivnemu delovanju koordinacije ampak tudi družbenim razmeram, dogodkom in pojavom, ki jih predstavniki organizacij z zaskrbljenostjo spremljajo in nanje opozarjajo.

Andreja Markovič

SPOMINJANJE EDINSTVENOSTI PARTIZANSKE SANITETE

Društvo vojnih invalidov Severne Primorske, Združenje borcev za vrednote NOB – Območni odbor Idrija Cerkno, Klub prijateljev partizanskih bolnišnic Pavla in Franja ter Planinsko društvo Idrija so 25. avgusta 2018, organizirali že 35. spominski pohod po poteh prenosa ranjencev iz Gorenjske in Primorske na Notranjsko po delni trasi od

Želina do Vojskega, sprejem pohodnikov na Vojskem in srečanje osebja ter ranjencev bolnišnice Pavla in Franja.

Na srečanju na Hudem polju so udeležence pozdravili pohodniki, ki so z različnih koncev prehodili pot, ki so jo je pred 75. leti, med 13. in 20. avgustom, prehodili borci 9. korpusa NOV in zdravstveno osebje, skupaj z ranjenci, na poti k uspešni evakuaciji v Italijo. Prireditve je povezovala nova predsednica Kluba prijateljev partizanskih bolnišnic Pavla in Franja Ingrid Kašca Bucik.

Udeležence je pozdravil Franc Anderlič, predsednik Društva vojnih invalidov Severne Primorske, ki se je navzočim zahvalil za vsakoletno udeležbo na dogodku in ohranjanje spomina na edinstvenost partizanske sanitete v evropskem merilu. Spomnil je na kapacitete sanitetne službe v vojnem času, na njeno predanost in uspešnost pri zdravljenju.

Slavnostni govornik tokratnega srečanja je bil dr. Savin Jogan, predsednik Društva TIGR Primorske,

pravnik in publicist. Opisal je pomembne dogodke, od kapitulacije Italije naprej, krepitev domače odporiške vojske in večje uspešne akcije zavezniške vojske, kot je izkrcanje v Normandiji. Okupator je spoznal, da zmagovitega povratka zanj več ne bo, zato si je želel z vojaškim pritiskom na slovenskem ozemlju zagotoviti prehod na zahod, ker je menil, da jih bodo tam bolj blago sprejeli kot zavezniška vojska na vzhodni strani. Primorska je bila prav na središču poti tega umika in zato se je sem zgrinjala ogromna množica vojaških in drugih sil. Na Primorskem je bilo julija 1944 37 tisoč vojakov, med njimi 15 tisoč kolaborantov. Žrtev med partizani je bilo veliko, okupatorji pa so se surovo znesli tudi nad civilnim prebivalstvom. V tistem obdobju je bilo na Primorskem požganih največ vasi na Slovenskem. Že dobro razvito partizansko zdravstvo je še komaj zmoglo obvladovati skrb za številne ranjene in bolne, zato je prišlo do dogovora z zavezniki, da bodo najhuje ranjene začeli pošiljati v baze v Italiji. V prenos ranjencev, dolg 140 km, je bilo vključenih 95 najtežjih ranjencev, spremljalo pa jih je 5 tisoč partizanskih borcev 9. korpusa. Nočni pohodi so bili posebej nevarni in naporni. Na prenosu so se pokazale vrednote kot so skromnost, požrtvovalnost, srčnost, pogum, solidarnost.

Dr. Savin Jogan je izrazil obžalovanje, da se je ob koncu vojne pokazalo, da je bil fašizem premagan le vojaško, medtem ko so njegove klice marsikje preživele in se zdaj okrepljene z neoliberalističnimi metodami izkoriščanja in zatiranja vračajo kot vzorec in metoda v boju zoper samostojnost narodov. To nam vsak dan znova kažejo pojavi, kot so nove evropske fašistične stranke, paravojaški postroji in korakanje pripadnikov bivših kolaborantskih formacij in grozljive podobe policijskega nasilja v Kataloniji. In pri tem naša država še vedno ne zmore poguma, da bi se pridružila resolucijam OZN-a o boju proti povečevanju

nacizma in rasizma in o prepovedi jedrskega orožja, je dejal Jogan. Dotaknil se je tudi problematike zdravstva, ki po njegovem ni dodelano ali pa ne deluje, kar se kaže z vsak dan daljšimi čakalnimi vrstami in z razdrto otroško srčno kirurgijo. Omenil je tudi mlade, ki se jim zapirajo poti do normalne zaposlitve v skladu z njihovo izobrazbo, poceni razprodaje podjetij in bank, o čemer se, kot je dejal, odloča drugje, izpostavil pa je tudi, da o obsegu sredstev in vrsti vojaške opreme, ki jo kupujemo, dobivamo napotke iz orožarskih lobijev. Poti iz takšnih zagat niso vselej enostavne niti lahke, vendar pa bi bilo nujno oblikovati in uveljaviti pogumnejše odločitve v interesu večine ljudi, zgledujoč se po drži našega naroda v boju zoper fašizem in nacizem, je dodal. Takrat je bilo namreč začeto novo poglavje v zgodovini naroda in pri tem smo kot narod vztrajali in zato obstali, čeprav okoliščine za to niso bile posebej ugodne. Podobna enotnost in odločnost se je pokazala tudi leta 1991, med osamosvojitveno vojno za Slovenijo. V kasnejšem obdobju pa kot da gre za državo, ki je bolj kot potrebam navadnih ljudi poslušna interesom posameznih strank ali zahtevam posameznim funkcionarjev Evropske unije, je bil kritičen Jogan. Večina prebivalcev želi, da tudi naši izvoljeni predstavniki vztrajajo pri tistih vrednotah in usmeritvah, ki so bile s krvjo potrjene med 2. svetovno vojno. Nekaj znakov v to smer sicer kažejo prizadevanja v novi koaliciji, a glede omenjenih in tudi drugih vprašanj gre v glavnem za precej splošno obravnavo in zelo nezavezujoče obljube. Udeležence je pozval, da se pri skrbi za jutrišnji dan vselej spomnijo vrednot, ki so se v pohodu in prenosu ranjencev v polni meri izkazale. Nagovor je sklenil z zahvalo vsem, ki so takrat izpeljali tvegano in pogumno dejanje, ki se ga spominjamo. Program prireditev je zaokrožil Partizanski pevski zbor iz Ljubljane, ki so se mu ob koncu pridružili

udeleženci in skupaj zapeli primorsko himno Vstaje-nje Primorske.

ODKRITJE SPOMINSKEGA OBELEŽJA NA JAVKI V MRZLI RUPI

V Mrzli Rupi pa so organizatorji srečanja letos postavili spominsko obeležje v spomin na javko in ranjene partizane in civiliste Slovenske vojaške partizanske bolnice (SVPB) Pavla. Na tem mestu je bila javka, kjer so sprejemali in razporejali ranjence v bolnico Pavla ali v okrevališči na Vršah in Krekovšah. Pri tem so nesebično pomagali tudi vaščani iz okoliških krajev. Pokojna dr. Pavla Jerina, ki je takrat skrbela za ranjence in bolne, je v svojih spominih poudarila njihovo nesebično pomoč in podporo.

V knjigi Partizanska bolnišnica Pavla v Trnovskem gozdu je zapisala: »Skoraj v vsaki hiši v Čekovniku, Mrzli rupi, Kočevšu in bližnjih krajih so naši kurirji – terenci in javkarji s kakšnim izgovorom znali najti pomoč za razne nujne ali izredne potrebe bolnice. In to posebno pri tovarišicah, saj moških tako rekoč sploh ni bilo doma. Kdo se ne spominja gostoljubnosti Omevnikarjeve mame, ki smo ji rekli Omevnikarica. Bila je naša opora na Javki v Mrzli rupi. Skromna žena, vedno prijazna in dobrohotna. Preživela je težke trenutke zaradi sodelovanja v NOB. Že oktobra 1942 so Italijani odpeljali moža Feliksa in sina Jožka v tržaške zapore in v internacijo. Junija 1943 so požgali domačijo. Hčeri Elico in Zoro so zaprli in ju odgnali v internacijo. Njihova hiša je bila velika, imela je deset prostorov. Po kapitulaciji Italije se je družina vrnila domov in na ruševinah postavila skromno bivališče. Omevnikarjevi so v njem nešteto krat nudili zavetje partizanom. Poleti 1944 so Nemci nenadoma vpadli

v Mrzlo rupe. S seboj so v Idrijo odpeljali Omevnikarico. V bolnici smo bili zaskrbljeni, vendar smo ji kot ženi, ki je prestala že toliko gorja, zaupali. Čez nekaj dni se je vrnila in nam naše zaupanje potrdila.

Kdo se s hvaležnostjo ne spominja Pepce, njene že ostarele matere, pa Kolenčeve mame, Tratnikove Rezke, Veronike in drugih sosed, ki so skupaj z gospodarji teh domačij in bolničarji ter javkarji skrbeli za stotine ranjencev, ki so pri njih zvečer ali ponoči do ranega jutra čakali, da jih prenesejo v skrivno bolnico. Ranjencem so nudile improvizirana ležišča na tleh ali na klopeh, čaj in pogosto tudi prvo bolničarsko pomoč. S temi dobrimi ženami nismo nikoli govorili o dolžnostih ali z grožnjami izsiljevali uslug, pa vendar smo dobro vedeli, da so ranjenci pri njih na varnem. V nujnih primerih, ko smo potrebovali posebne instrumente, cepiva in zdravila, smo jih dobili največkrat po zaslugi teh naših sosed.«

V nagovoru je Franc Anderlič predstavil zgodbo člana Društva vojnih invalidov Severne Primorske Lucijana Skoka, ki je bil po nesrečnem dogodku z bombo kot ranjenec oskrbovan v bolnici Pavla. V sklepnem delu nagovora se je dotaknil pomena in vpliva vojne na posameznika in narod, na pomen miru in ga sklenil s pozivom »nikoli več vojne«. Na koncu se je zahvalil vsem, ki so darovali prostovoljne prispevke, izdelovalcu spomenika ter drugim, ki so odstopili in pripravili lokacijo. Simbolično odkritje spomenika sta opravila najmlajši ranjenec, ki se je zdravil v bolnici Pavla, Lucijan Skok in lastnik zemljišča, kjer stoji spomenik, Branko Likar. Prireditev se je končala s tradicionalnim golažem pri Kolenčevih.

Andreja Markovič
Foto: Janez Podržaj

POSLOVIL SE JE DOLGOLETNI PREDSEDNIK NSIOS-a BORIS ŠUŠTARŠIČ

2 5. avgusta, je v Izoli, v 74. letu starosti prenehalo biti srce dolgoletnega predsednika Nacionalnega sveta invalidskih organizacij Slovenije Borisa Šuštaršiča.

Boris Šuštaršič se je rodil junija 1945, v Ljubljani. Njegovo življenje je odločilno zaznamovala invalidnost, ki se je zaradi dednega progresivno živčno-mišičnega obolenja začela v drugem letu starosti in zaradi katerega je bil od 11. leta na invalidskem vozičku. Življenje s hudo boleznijo je že v začetku

zanj pomenilo izziv, da je potrebno nekaj narediti, spremeniti in se ne prepustiti usodi. Ta imperativ ga je od takrat naprej spremljal vse življenje. Svojo poklicno in življenjsko pot je podredil organiziranemu delovanju invalidskih organizacij. Stremel je k izgradnji sistema organizacijsko močne in razvejane, ekonomsko uspešne in človeško optimistične politike celostne skrbi za invalide. Sposobnost povezovanja ločenih sestavin v nove celote ga je pripeljala do vodenja Nacionalnega

sveta invalidskih organizacij Slovenije, v katerem je bistveno prispeval k razvoju kulture sodelovanja med različnimi skupinami invalidov.

Bil je eden prvih, ki je ob izkušnjah lastnega življenja spoznal, da invalidi poleg socialne mreže potrebujejo tudi delo, da postanejo enakovredni državljani tudi v ekonomskem smislu.

Že pred štiridesetimi leti in več se je ob zavedanju, da je za izvajanje nemotene invalidske politike potrebna tudi politična podpora, aktivno vključil v takratno jugoslovansko in slovensko socialno politiko. Vključil se je tudi v slovensko politično dogajanje, kot predstavnik socialnega varstva v Državnem svetu, kjer je bil svetnik v petih mandatih, vključno z zadnjim sklicem. Zavzemal se je za Slovenijo kot socialno državo v smislu 2. člena ustave in s tem za socialne politike, ki socialno ogroženemu prebivalstvu zagotavljajo zadostno podporo, da ne zaide v brezizhodne stiske zaradi tržne tekmovalnosti, kakor tudi za izenačevanje možnosti in neodvisno življenje invalidov v skladu s Konvencijo o njihovih pravicah. Dosledno je vztrajal pri izpolnjevanju določbe konvencije o temeljitem posvetovanju z invalidi, kar udejanja načelo *»nič o invalidih brez invalidov«*.

V dvorani Državnega sveta je bila 30. avgusta 2018, skupna žalna seja v njegov spomin, ki so jo pripravili Državni svet Republike Slovenije, Nacionalni svet invalidskih organizacij Slovenije, Društvo distrofikov Slovenije, Svet za invalide Republike Slovenije in Zavod invalidskih podjetij Slovenije. Preminulemu predsedniku Nacionalnega sveta invalidskih organizacij Slovenije Borisu Šuštaršiču, ki je bil tudi dolgoletni državni svetnik in predsednik Komisije Državnega sveta za socialno varstvo, delo, zdravstvo in invalide, predsednik Društva distrofikov Slovenije in predsednik Zavoda invalidskih podjetij Slovenije, smo se na seji z minuto molka ob predsedniku Republike Borutu Pahorju, predsedniku Državnega zbora Dejanu Židanu, predsedniku Državnega sveta Alojzu Kovšci, podpredsedniku vlade Borisu Koprivnikarju, varuhinji človekovih pravic Vlasti Nussdorfer in državnih svetnikih, poklonili predstavniki invalidskih organizacij ter sodelavci Borisa Šuštaršiča. Svoje misli so številni prisotni na žalni seji zapisali v žalno knjigo. Sejo je vodil predsednik Državnega sveta Alojz Kovšca, ki je ob žalnem govoru podal

zavezo, da bo sam prevzel in nadaljeval pobude Borisa Šuštaršiča v Državnem svetu. V imenu Društva distrofikov Slovenije, Birografike Bori in Doma dva topola je spregovoril Ivo Jakovljevič, v imenu Nacionalnega sveta invalidskih organizacij Slovenije Goran Kustura, v imenu Sveta za invalide Republike Slovenije Dane Kastelic, v imenu Zavoda invalidskih podjetij Slovenije pa Tatjana Brumnič - Smrekar. Med sejo je spomin na pokojnega Borisa Šuštaršiča z glasbo pospremil Kvintet trobil Slovenske policije.

V Nacionalnem svetu invalidskih organizacij Slovenije se skupaj s številnimi drugimi slovenskimi invalidi klanjamo njegovemu spominu ter se ob tem zavezujemo, da bomo nadaljevali njegovo delo.

Borut Sever

Človeka, ki je notranje svoboden, človeka, ki se ravna po svoji vesti, je sicer mogoče uničiti, ni pa ga mogoče zaslužniti ...

Albert Einstein

JANKO CENCELJ – VELIKO SRCE IN SVETEL VZGLED

Janko Cencelj se je rodil 3. oktobra 1935, v Dobriši vasi pri Petrovčah. Janka je že zgodaj v otroštvu, pri 11 letih, zaznamovala brezkončna človeška norija, ki je v uničenju sočloveka videla svojo moč in napredek. Postal je žrtev vojaških ubojnih sredstev. Ko sta s prijateljem pasla govedo, je prijatelj našel neznan predmet ter ga iz otroške radovednosti vzel v roke in ga začel tresti. Predmet je eksplodiral. Za prijatelja je bila eksplozija usodna, Janka, ki je bil v bližini, pa je eksplozija hudo poškodovala in postal je civilni invalid vojn I/II skupine. Vendar ga invalidnost ni ustavila. Z optimizmom je šel naprej. Star 20 let je po očetovi smrti kot mlad gospodar prevzel veliko kmetijo in odgovornost za družino. Kmetija se je v letih pod njegovim okriljem uspešno razvijala in širila. Poleg kmetije je našel čas tudi za druge dejavnosti: bil je član hmeljarjev, deloval je v organih KS Petrovče. Leta 1962 je v Žalcu spoznal življenjsko sopotnico Marijo. V zakonu sta se jima rodila sin in hči, ki sta ju razveselila s petimi vnuki. Lansko leto je Janku dodatno energijo s svojim prihodom prinesla še pravnukinja Vita. Janko je bil član MDCIV Celje že od samega začet-

ka, nato pa kar 30 let predsednik društva ter nazadnje član upravnega odbora in podpredsednik društva. Aktiven je bil tudi v organih Zveze društev civilnih invalidov vojn Slovenije. Kar nekaj mandatov je bil član upravnega odbora zveze. Aktivno je sodeloval tudi kot član posameznih komisij pri Zvezi društev CIV, predvsem socialno-zdravstvene komisije, ki jo je kar nekaj mandatov vodil kot predsednik, nazadnje pa v njej sodeloval kot član. Ves čas se je zavzemal za pravice članov - civilnih invalidov vojn. Vedno je bil na pravem mestu, ko je bilo treba pomagati, svetovati, razumeti, potolažiti, objeti, stisniti roko, pobožati, odpustiti, pozabiti hudo in krivico in se je vedno z upanjem in optimizmom napotil v nov dan. Dobro besedo, mil nasmeh, pomoč in razumevanje je razdajal vsem: svoji družini, otrokom, sorodnikom, prijateljem, sosedom, znancem ...

Spoštovani Janko,
Z vašim življenjem in velikim srcem ste nam bili vzgled.

**Društvo civilnih invalidov vojn Celje in
Zveza društev civilnih invalidov vojn Slovenije**

naše vezi iz naših društev

DCIV GORENJSKE PRI UČNI URI ŠOLE BRIHTNA GLAVA

Člani DCIV Gorenjske smo se septembra odpravili na našo jesensko ekskurzijo v Metliko in njeno okolico, kjer smo v okviru Posebnega socialnega programa Kulturno udejstvovanje obiskali Osnovno šolo Brihtna glava, kjer nas je učiteljica na duhovit način popeljala v spomine na našo mladost, v leto 1950, ko smo bili tudi sami šolarji. Celo "šiba" je zapela, če naš odgovor ni bil pravilen. Med »šolsko uro po starem« smo izvedeli veliko zanimivosti in značilnosti Bele Krajine. Učiteljica je bila izjemna in je tudi v resnici učiteljica. Med učno uro je sicer kazala vso strogost učiteljev tistega časa, ob koncu pa je postala prav pristrčna gospa. Kdor še ni obiskal Osnovne šole Brihtna glava, mu to vsekakor priporočamo. V šoli so nam pripravili tudi čisto pravo šolsko malico tistega časa. To je bila zelo

tanka rezina rženega kruha in jabolko. Ob koncu smo dobili spričevalo, s čimer se ravno ne moremo pohvaliti, ker ocene niso bile pohvale vredne. Po pouku smo na izletniški kmetiji Bajukovih v Radovici izvedeli veliko o pridelavi belokranjskih vin in peki prave belokranjske pogače, vse dobrote pa smo tudi poskusili. Odlična kuhinja, prijazni in pridni Belokranjci so se zares potrudili in nam pripravili izjemno prijetno druženje, ki so ga popestrili z glasbo harmonikarja Andreja Bajuka.

S pesmijo Otona Župančiča pa se je od šole in učiteljice poslovil naš član Anton Žakelj, ki nas vedno očara s kakšno lepo slovensko pesmijo ali verzom:

*Sreča skače,
vince se preliva,
draga moja,
ti si tega kriva!*

Vida Doles

SREČANJE ČLANOV DVI NOTRANJSKE NA OBROBJU JAVORŠKIH GOZDOV

Člani DVI Notranjske smo se 8. julija 2018 zbrali pri lovski koči v Zelšah. Društvo že od ustanovitve pripravlja tradicionalno srečanje vojnih invalidov in svojcev, navadno prvo soboto v juliju. Zaradi zasedenosti čudovite lokacije na obrobju prostranih javorniških gozdov smo tokrat srečanje izvedli na nedeljo.

Na predsednikovo pobudo smo se v društvu odločili, da na letošnje srečanje povabimo tudi predstavnike ostalih društev. Odziv je bil presenetljivo velik. Najštevilčnejši so bili naši stalni gostje iz DVI Zasavja. Poleg njih so se na povabilo odzvali še predstavniki DVI Ljubljana, DVI Maribor, DVI Severne Primorske, DVI Pomurja, DVI Slovenske Istre in DVI Sežana. Predstavniki zveze so svojo odsotnost opravičili. Predsedniki društev so prišli v spremstvu članov svojih organizacij.

Predsednik DVI Notranjske je pozdravil in nagovoril tako člane našega društva kot predstavnike povabljenih. V nagovoru je izpostavil dejstvo, da se število članov društev manjša, saj je od konca druge svetovne vojne minilo že 73 let, danes maloštevilni še živeti vojni invalidi pa so bili takrat zelo mladi borci. Ravno tako se manjša število vdov po vojnih invalidih in mirnodobnih vojnih invalidih, ki so invalidi postali med služenjem vojaškega roka ali na vojaških vajah. V vrstah društev pa je tudi nekaj civilnih invalidov, ki so se kot otroci poškodovali pri igri z vojaškim orožjem in ubojnimi sredstvi in svojci žrtev vojne za Slovenijo leta 1991. Ferdinand Pišek, predsednik DVI Notranjske je poudaril, da se je srečanje treba udeleževati v čim večjem številu in s tem javnosti pokazati, da vojni

invalidi niso izumrli in še obstajajo ter se borijo za pravice, ki jim pripadajo po zakonu o vojnih invalidih. Predstavniki povabljenih društev so se v svojih nagovorih zbranih zahvalili za vabilo in gostiteljem izročili pozorna darila.

Koncu uradnega dela je sledilo kosilo, gostje iz Zasavja pa so navzoče presenetili z okusnim pecivom in slavnostno torto. Ob zvoku harmonike Igorja iz Koprca so člani društev nadaljevali s prijateljskim druženjem in še okrepili naša dolga znanstva. Med prijetnim pogovorom nas je dež izpod borovcev pregnal v notranjost lovske koče, kjer smo nadaljevali naše druženje. Obiskovalci so se po odličnem srečanju s starimi prijatelji začeli razhajati. S seboj so odnesli lepe spomine na srečanje na Notranjskem in obljube o vnovičnem snidenju.

Mojca Pišek

V SPOMIN NA RANJENCE NA MALIH VRŠAH

Območno združenje ZB Nova Gorica, KO ZB Čepovan ter Društvo vojnih invalidov Severne Primorske so 2. septembra 2018 pripravili spominsko slovesnost ob 75-letnici delovanja Okrevališča št. 1 SVPB Pavla na Malih Vršah.

Začetki nudenja strokovne medicinske pomoči ranjenecem so na Čepovanskem postavljeni v čas, ko je bila v Lukčevih Robeh ustanovljena Sanitetna postaja št. 3. Po kapitulaciji Italije se je preselila v hiše na Malih Vršah in se preimenovala v Okrevališče št. 1 SVPB Pavla. V času delovanja se je tu zdravilo 457 ranjencev in bolnikov. Tu je delovala tudi sanitetna postaja št. 3 s sanitetnimi tečaji, ki sta jih vodila dr. Marjan Brecelj in dr. Aleksander Gala – Peter.

Slavnostna govornica na slovesnosti je bila Marija Šuligoj Kogoj, domačinka, kurirka, aktivistka in oskrbovalka ranjenih partizanov med NOB na Malih Vršah, ki je opisala takratno dogajanje v teh krajih:

»V začetku aprila 1943 so sovražniki vdrlili z Dolenje Trebuše in Čepovana z velim celodnevni napadom na Velike Vrše in razdejali kurirsko postajo, požgali nekaj hiš, aretirali nekaj ljudi in pobrali živino in blago. Naslednji dan so bolniki in ranjenci iskali po terenu položaj, kjer bi se naselili. Srečali so Janeza Svaruma, ki jih je pripeljal v varno zavetišče. Na tleh so imeli suho slamo. Starejši borci so ponoči odšli po okolici, da so dobili hrano za ranjence. Ognja niso kurili, da jih ne bi izdal dim. Konec aprila je prispel na javko v Robu k Cirilu dr. Aleksander Gala-Peter, ogledal si je prostor in okolico in ugotovil, da je zelo varno. Pregledal je ranjence in bolnike, pozanimal se je, če imajo dovolj zdravil. (...) Ranjence iz Trnenske-

ga gozda je sanitejec Kenda pripeljal v našo dolino in smo jih ponoči spravili na Male Vrše v prazno Lukčevo hišo, ki jo je kasneje dr. Gala preimenoval v Okrevališče številka 1. (...) Iz vojašnic so pripeljali posteljnino, brisače in nekaj oblek, ki smo jih potem prenesli na Male Vrše. Hrana pa je prišla tudi iz Vipavskega. Vsaka ženska, ki je šla v Gorico po opravkih, je morala prinesiti še potrebna zdravila. Tako je bila bolnica zelo dobro oskrbovana in je sovražnik ni odkril do konca vojne. Bolnike sem pomagala oskrbovati v domači hiši in tudi v okrevališču. V teh krajih se je to dogajalo v strogi tajnosti. Za časa NOV-ja je naša vas Vrata in okolica pomoč prispevala ne samo v saniteti in okrevališču temveč tudi odredom in brigadam, vse v slogi in moči, brez izdajstva do konca vojne.»

Program, ki ga je povezovala Dragica Markič, so oblikovali Partizanski pevski zbor iz Šempetra pri Gorici in učenci OŠ Čepovan. Kulturni prireditvi je sledilo druženje obiskovalcev.

Andreja Markovič
Foto: Franc Anderlič

DVI ZASAVJE, SEKCIJA DOMŽALE: OHRANJANJE SPOMINA NA ČASE NOB

Štirje člani iz domžalske sekcije DVI Zasavje smo se 7. julija 2018, s praporom in praporščakom udeležili spominske slovesnosti na Menini planini v počastitev spomina na 73. obletnico legendarnega preboja iz sovražnikovega obroča, 75. obletnico ustanovitve IV. operativne cone za Štajersko in 70-letnico ustanovitve Zveze borcev Slovenije. Na kraju se je zbralo približno dva tisoč udeležencev, med njimi preživeli borci in številni pohodniki.

14. julija 2018 je Občina Moravče v sodelovanju z Zvezo borcev za vrednote NOB Moravče na Grmačah nad Moravčami organizirala osrednjo slovesnost ob 65. obletnici postavitve spomenika 33 padlim brcem in žrtvam fašističnega terorja na Grmačah. Ob spomeniku in v šotoru se je zbralo veliko ljudi, ki jim spomin na padle borce in druge občane veliko pomeni. Med udeleženci seveda ni manjkalo praporščakov, med katerimi je bil tudi naš praporščak Janez Cerar, ki je štiri dni kasne-

je praznoval svoj 80. rojstni dan. V programu so sodelovali pevci 4 KRT, Pihalna godba Moravče, častna straža Slovenske vojske. Navzoče sta pozdravila predsednik borčevske organizacije Moravče Jože Kveder in župan Občine Moravče Martin Rebolj. Slavnostna govornica je bila Ljubica Jelušič, ki je v nagovoru med drugim opozorila na pomen ohranjanja spomina na dogodke iz 2. svetovne vojne. Po uradnem delu je sledilo družabno srečanje z obujanjem spominov in tkanjem starih in novih prijateljskih vezi.

Jože Novak

DVI CELJE NA TRADICIONALNI IZLET Z MUZEJSKIM VLAKOM

Članice in člani Društva vojnih invalidov Celje ter njihovi spremljevalci smo se 15. septembra, v zgodnjih jutranjih urah odpravili na tradicionalni izlet. Tokrat smo se odločili za pot z muzejskim vlakom vse do Goriških Brd in nazaj. Vreme je bilo prelepo, prav tako pa vzdušje na obeh avtobusih, saj se je enodnevnega popotovanja udeležilo kar 67 članic in članov, med njimi tudi naši devetdesetletniki Rudi Brilej, Jovan Ivan in Alojz Voler.

Ura je bila res zgodnja. Ob 6.45 je iz Celja krenil prvi avtobus, ob sedmi uri pa še drugi iz Žalca. Ko smo se udobno namestili, je sledil pozdrav obeh vodij na avtobusih, predsednika DVI Celje Staneta Meleta in podpredsednika Staneta Markoviča. Vse do Bleda smo opazovali pokrajino, nato pa je sledila naša prva postojanka, železniška postaja Bled-Jezero. To je bila krasna priložnost za foto-

grafiranje, saj so se nam že na postaji pridružili animatorji, ki so nas popeljali v čas Avstroogrške monarhije.

SELFIE S FRANCEM FERDINANDOM

Tako na postaji kot med vožnjo z muzejskim vlakom po Bohinjski progi smo se lahko fotografirali in tudi pogovorili s Francem Ferdinandom oz. igralcem, ki prestolonaslednika upodablja na tej turistični destinaciji. Kdor je želel, je lahko tako svoj obisk zaznamoval s selfijem, kot se moderno reče slikanju samega sebe z mobilnim telefonom. Sicer pa spomnimo, da je pravi prestolonaslednik leta 1906 slovesno odprl bohinjski predor, enega najbolj pomembnih na dolgi trasi nove proge, ki je povezala Srednjo Evropo s Trstom. Proga je bila velika pridobitev za takratno monarhijo.

Vožnja z muzejskim vlakom je bila počasna in s tem enkratna priložnost za fotografiranje z animatorji, ki so poskrbeli za prijetno in zabavno vzdušje, prav tako pa je bila vožnja priložnost za klepet ter pogled na Blejsko jezero, številne soteske in grape. Pot z vlakom, vse od Bleda mimo Bohinjske Bistrice do naše končne postaje Most na Soči, je osupljiva tudi zaradi predorov, med katerimi je najdaljši dolg kar 6.327 metrov.

PANORAMSKA VOŽNJA PO GORIŠKIH BRDIH

Po prihodu avtobusa v Most na Soči je sledila panoramska vožnja po Goriških Brdih. Ker je bil dan zelo jasen in sončen, smo si lahko ogledali številna mesteca in znamenitosti te čudovite vinske regije. Goriška Brda so znana mnogim izletnikom, tako doma kot v tujini. Brda so znana po številnih vinogradih na hribčkih, vinarjih, vinotočih, sadjarjih in kmečkih turizmih, kjer je mogoče poleg dobre žlahtne kapljice dobiti tudi odlično domačo hrano. Brda navdušujejo ne le zaradi vinogradov in trte, tukajšnji pridelki razvajajo v vseh letnih časih. Je dežela češenj, breskev, kakijev, kostanjev, grozdja, oljčnega olja itd.

Tudi članice in člani DVI Celje smo imeli možnost poskusiti domače vino, in to v idilični vasi Šmartno, ki sama po sebi velja za kulturni spomenik in stoji v geografskem središču Goriških Brd. Šmartno je omenjeno že v rimskih časih, in sicer kot oporišče, nato pa je na njenih ostankih nastala srednjeveška utrdba s protiturskim taborom. Že od daleč lahko opazimo cerkveni zvon, ki je bil nekoč trdnjavski stolp. Sprehod po lično urejenih in obnovljenih ozkih uličicah je bil za udeležence tradicionalnega izleta še eno prijetno potovanje skozi čas.

BOROVNIČKE, HARMONIKA IN DOMOV

Sonce je močno pripekalo, naš zborček je bil že malce utrujen in z avtobusom smo se napotili do turistične kmetije Kosovel v Črničah in se tam malce okrepčali. Da bi bilo vzdušje res pravo, smo tokrat vzeli s seboj tudi sina našega vojnega invalida Tomaža, harmonikarja Maksimilijana Močenika. A, ker je vsega luštnega, kot pravijo po domače, enkrat konec, se je bližala tudi naša ura za domov. Prešteli smo se in preverili, ali imamo vsi svojega spremljevalca. Vodnika na avtobusih, oba Staneta, pa sta povedala še lepe misli ob koncu poti. In ne nazadnje, ne pozabimo na skrbno in vestno Janjo Tajnšek, ki v DVI Celje skrbi, da organizacija res »štima«. Tako za pogum nam je vsem ponudila tudi borovničke, ki sta jih pripravila Romana in Drago Arzenšek iz Dobja pri Planini. Čeprav je bil dan dolg, smo, kot je to v navadi, v Celje prispeli polni vtisov z obljubo, da se prihodnje leto spet srečamo.

Vesna Tripkovič Sancin

Foto: Vesna Tripkovič Sancin

DRUŠTVI VOJNIH INVALIDOV SLOVENSKE ISTRE IN SEVERNE PRIMORSKE SKUPAJ V GORIŠKIH BRDIH

V začetku junija smo bili povabljeni v Goriška Brda. Povabilo nas je Društvo vojnih invalidov Severne Primorske iz Nove Gorice. Vojni invalidi s Severne Primorske so se lani odzvali na naše vabilo na piknik na Baredih nad Izolo. Seveda so za nas izbrali termin izleta, ko so češnje v polni zrelosti in v Brdih organizirajo Praznik češenj.

Zbralo se nas je za cel avtobus. Polni dobre volje in pričakovanj smo se odpravili na Goriško. V Novi Gorici so nas pričakali gostitelji. Skupaj smo se zapeljali po prečudoviti cesti na Sabotin.

Na vrhu Sabotina smo bili nekateri prvič. Ob koči smo se nasmejali v delavnici smeha. Oskrbnik koč in vodič po Sabotinu nam je na zelo zanimiv način pripovedoval o Sabotinu, njegovi geografski legi in biosistemu tega zanimivega področja. Največ časa pa je namenil dogodkom iz časov 1. svetovne vojne in Soške fronte, ki je potekala prav tu. Izkopane vojaške kaverne, ki so jih vojaki kopali na roko, pričajo o hudih in težkih časih med vojno. S pogledom smo lahko objeli slovensko furlansko nižino do morja. Pogled je motila samo koprenasta oblačnost, ki se je vila z morja proti Sabotinu čez Brda. Na drugi strani hriba pa nas je razveselil prelep pogled na Sveto goro z Alpami v ozadju. Daleč v dolini se je vila prelepa zelena, 'hči planin', Soča. Nameravali smo se sprehoditi po kavernah iz 1. svetovne vojne, a nam je to preprečila nevihta. Pot nas je nato vodila po Brdih do razglednega stolpa, s katere-

ga je lep pogled na celotna Brda. Žal nas je že pričakal dež. V dežju smo se odpeljali do Šmartnega, prelepo vasico v Brdih, ki je bila obnovljena z evropskimi sredstvi in je zdaj eden od pomembnih ciljev turistične ponudbe Brd. Z dežniki smo se vseeno sprehodili po vasi, kupili briške češnje in se mokri vrnili na avtobus. Kosilo smo imeli na gradu Dobrovo. Velike rdeče papirnate češnje, ki so krasile dvorišče grada Dobrovo, so nas opozarjale, da imajo v Brdih teden češenj in ob tem veliko prireditev. Bilo nam je žal, da je naš izlet motilo slabo vreme, saj so bile stojnice prazne. Po dobrem kosilu smo si morali v Brdih ogledati še Gradič, ki smo ga videvali v nadaljevanju Ena žlahtna štorija. Tudi to je bilo doživetje, čeprav pod dežnikom. Zadovoljni, čeprav razočarani nad vremenom, smo se odpeljali iz Brd. Nekdo je na poti domov omenil, da imajo na Kozini najboljši sladoled. Da bi malo omilili slab vtis zaradi dežja, smo se ustavili na Kozini, kjer je vsak dobil kepico sladoleda po izbiri. Posijalo je sonce in v lepem sončnem vremenu, ob smehu in pogovoru smo končali naš izlet v Brdih.

Mirjam Lemut

POLETJE V DRUŠTVU CIVILNIH INVALIDOV VOJN SLOVENIJE LJUBLJANA

Letošnje poletje smo si v Društvu CIVS Ljubljana najprej popestrili z ekskurzijo, na kateri smo si ogledali samostan dominikank Studenice in tamkajšnjo cerkev v občini Poljčane. Samostan s cerkvijo predstavlja najdragocenejši spomenik romanike na Slovenskem. Člani so se sprehodili tudi po njuni okolici. Pot nas je vodila do razkošnega Dvorca Štatenberg v bližini kraja Makole, na obrobju Haloz in nad reko Dravinjo. Dvorec je danes najbolj znan po freskah in štukaturah v Viteški dvorani in elegantnih salonih. V dvorcu deluje tudi Turistično društvo Štatenberg. Po ogledih smo se zapeljali do Turistične kmetije Ačko, kjer so nas prijazno postregli. V toplih poletnih mesecih so se naši člani

z društvenim kombijem večkrat odpravili na kopanje, najraje kar na morje v Fieso, kjer so preživeli čudovite dni v dobri družbi, tistim, ki jim bolj prija hladen gorski zrak, pa smo omogočili, da so se z društvenim kombijem zapeljali do raznih izhodiščnih točk, naprej pa nadaljevali peš in tako osvojili kar nekaj vrhov naših prečudovitih planin in gora. Začetek septembra je prinesel novo druženje naših članov na že tradicionalnem ribiškem pikniku. Tokrat smo ga organizirali v okolici Ribnice, v prečudoviti naravi in v bližini ribnika Prigoriča. Člani so se tako družili na prostem, v naravi, kjer so preživeli prijetno popoldne.

Tadeja Šmalc

DRUŽENJE, PIKNIK IN DELAVNICA

VDruštvu vojnih invalidov Slovenske Istre Koper smo se 14. septembra družili na dolgo pričakovanem pikniku v Strunjanu.

Odločili smo se, da se zberemo, ko vročina malo popusti, da bomo lahko izpeljali tudi delavnico izobraževanja na temo Dr. Dotik, saj vemo, da imajo dotiki čarobno moč.

Udeležba je bila velika. Z nami je bil tudi predsednik DVI Severne Primorske Franc Anderlič. Dogodek smo organizirali v čudovitem parku pod krošnjami dreves, v neposredni bližini zdravilišča Krka, zato smo se vsi sprostiti in predali naravi.

Takoj ob prihodu je naša medicinska sestra Slavica Mankoč merila holesterol in svetovala članom. Sledilo je predavanje, ki ga je vodila Neva Madon, strokovnjakinja s področja refleksoterapije, kjer smo izvedeli, da je na obrazu 564, na stopalu pa 700 točk, ki so povezane z meridiani, na katerih se izvaja refleksna masaža, saj se na njih odraža naše zdravje, naše počutje. Sledila je delavnica. Neva nam je pokazala, katero točko na obrazu, ušesu, roki, nogi .. je potrebno masirati, da določena bolečina popusti oziroma izzveni. Te informacije so bile zelo dobrodošle, saj so bili med nami tako triindevetdesetletni kot tudi petdesetletni člani, to pa pomeni, da ima že vsak izmed nas kakšne zdravstvene težave. Če si ob uradni medicini lahko kako pomagamo še sami, je to vedno dobro vedeti. Vsak udeleženec je prejel tudi kamenčke, ki jih je morje gladko obdelalo. Te kamenčke bo lahko doma uporabljal za masažo stopal (malo refleksoterapijo

oziroma, kot strokovno pravijo tej vedi, refleksologijo).

Na tem srečanju smo krstili tudi naš novi pikado, ki smo ga kupili pred kratkim, saj smo sredstva zanj prejeli od FIHO. Naš podpredsednik Čedomir Antič je nabavil ves material za stojalo pikada in ga tudi sam izdelal. Naredil ga je tako dobro, kot da bi bil pravi mizar. Je stabilen in masiven. Bravo naš Čedo! Pikado smo takoj preizkusili. Za prijetno vzdušje je s svojo harmoniko poskrbel naš Igor Kocjančič, vojni invalid.

Razšli smo se v poznih popoldanskih urah, vsi zadovoljni. Naši člani so bili veseli snidenja in bogatih izkušenj, ki so jih pridobili na tej delavnici, saj jih bodo lahko uporabili kot samopomoč pri izboljšanju in ohranjanju svojega zdravja.

Z izvedbo piknika smo bili vsi tisti, ki smo ga pripravljali, zelo zadovoljni. Spet se je izkazalo, da smo dobra ekipa, zato se veselimo naslednjega druženja.

Janja Žagar

KAJ REČETE ...?

Sem v obdobju premišljevanja in razmišljanja. Pri tem obudim marsikateri spomin. Ta hip se mi je predočil utrinek iz zgodnjega otroštva. Stojim ob oknu in gledam v zimski dan, v gosto sneženje - pravcata bela čipkasta zavesa, ki vztrajno pada in pada iz brezdanje globine neba. Pogled sem vrinila med snežinke, da bi prodril visoko k začetku. Po meni je zagomazel čuden občutek, da drsim z neskončno hitrostjo prav v to smer, od koder padajo te snežinke. Hitro se umaknem od okna. To drsenje in hitenje iz neznanega v neznano. Premikanje, spreminjanje, drsenje, padanje, drvenje Ali je danes in dandanes kaj drugače?! Ali vemo kam drvimo? Dan na dan in vsak dan je drugačen. Tudi vsak človek je drugačen. Med milijardami preminulih in med milijardami današnjih ljudi nista niti dva človeka povsem enaka. Neznana energija nas vodi naprej, nas preseneča, seznanja s spremembami, z novostmi, ki so več ali manj stresne. Kdaj pa kdaj so vmes kakšni prebliski veselja in sreče, kot priboljški, kar te podkrepi, da laže prenašaš tegobe, ki se tako rade prikraejo v vsebino tvojega biti. Med potovanjem v prihodnost se srečuješ z mnogočem in marsičem. Saj je zanimivo, kaj ne bo, saj smo prvič prišli na svet. Samo dobro poglej cvet rože, kako skrbno je oblikovan v razkošno lepoto. Ali ti je razpoznavna ta umetnost? Le dobro poglej, saj te mora dvigniti iz

ravnodušja. Tako precizno in natančno je oblikovana vsaka neznatna bilka vredna vznemirja vprašanje, od kod, kako, kdo ali kaj. Ta nedoumljiv pojav, kako smo pri tem nebogljeni. Samo čudež lahko še rečemo in nič drugega. Kolikor bolj se poglobljamo v to vprašanje, toliko večji in ogromnejši je vprašaj na koncu teh stavkov ... Hm, jaz pa vem za ljudi, ki imajo na ta zakaj prepričljiv odgovor. Občudujem jih in blagrujem. Srečni so. To meni, ne vem zakaj, meni ni dano. Vendar drsim naprej z željo čim lepše in čim dlje živeti. No, pa tudi to ne vem zakaj, pa še pri vseh teh bojih za obstanek pod soncem. Naprej in naprej me pelje sila, to je čas. Mogoče je pa čas ta Veliki Bog?! Ne da bi hoteli moramo biti vključeni v ta dogajanja. Današnjih tragikomedij, ali bolje veseloiger, tudi v kakšno bikoborbo, pa burleske so vmes, pa težke drame. Mnogo je tudi lepote romantike, preplavljene s čudovitimi melodijami. Nekaj delčkov iz vseh teh naštetih zvrsti predstav, vsak od nas pozna, morda tudi doživlja. Če prevladujejo lepa obdobja, ali če si kos kljubovati negativizmu, potem si dobro odigral svojo vlogo, ali pa uspešno končal neko čudno šolo. Kaj je torej življenje? Ali šola ali gledališče? Vem da ne veš. Odgovora ni. Preostane samo to: prepustimo se zobu Časa!

Jelka Vuk Novakovič

MILNI MEHURČEK

Živo rumeni regratovi cvetovi so se lepo podali k zelenemu travniku. Vmes je bilo tudi mnogo marjetic in drugih travniških rož. Ta travnik je bil vesoljni svet za drobne žuželke in mušice. Tu je domovala tudi mnogoštevilna žabja družina. Nekega dne je veter prinesel od nekod roj milnih mehurčkov. Eden od njih je sedel na regratov cvet, kjer so pravkar tri drobne žuželke pile roso. O, kakšno presenečenje! Vse majcene očke so bile uprte v to čudo. Priskakljale so štiri umne žabice, da si od blizu ogledajo to zanimivost. »Kakšna ogromna krogla!«, se je čudila ena od njih. »To je regratova lučka, samo malo bolj čudna«, ugotovi druga. »Kakšna lučka«, jo zavrne tretja, »to je neznani leteči predmet!« »Neumnost!« se možato odreže četrta žabica, »mar ne vidi-te, da je to mehur in da bo regrat vsak čas zakvakal!«

Za vzpodbudo so vse štiri žabice pričele regljati in na vse pretege napihovati svoje mehurje. Kar nekako slovesno je postalo. Tiste tri žuželke na regratu so pričele nazdravljati z rosnim napitkom tej čudni in čudoviti prikazni. Tudi drobcena mušica z bližnje marjetice se ni mogla nagledati tega mehurčka, ki se je tako lepo lesketal v mavričnih barvah. Vsa vzneta in navdušena je zaklicala mami muhi: »Tam na regratu imajo veselico, tudi jaz grem tja; skupaj bomo nazdravljale!« »Ne smeš!« de mama muha, »katera od žab bi utegnila hlastniti po tebi. Kar tukaj nazdraviva, saj je pijača na najini marjetici ravno takšna.« »Ne, ni ravno takšna! Ne maram je! Hočem tisto na regratu!« je kričala mušica in cepetala po blazinici. Žuželke so veselo poplesavale okrog milnega mehurčka. Pri tem

se ga je ena od njih rahlo dotaknila s svojim nežnim krilcem in dovolj je bilo, da je mehurček – počil. »Joj, saj to je bila nekakšna kaplja, ki je bila napihnjena!« so vpile žuželke, »kako je neokusna, fej, ves cvet imamo

sedaj onesnažen!«. Žabe so od začudenja kar onemele in zijale v regrat. In kako je osupnila mala mušica na marjetici! Kar zarila se je med svoje rosne kapljice, saj so bile tako čiste in prozorne ...

Jelka Vuk Novakovič

naše vezi poskrbimo zase

KAKO PODMAZATI SKLEPE?

Če zaradi bolečih sklepov niste v dobri formi, preberite, kateri so osnovni gradniki, ki jih telo potrebuje za zdrave sklepe in kako mu pomagati, da jih bo kar se da učinkovito vsrkavalo.

KOLAGEN

Kolagen je najbolj zastopana beljakovina v telesu, poleg tega je tudi glavna sestavina hrustanca, vezi, tetiv, mišičnih ovojnic in kosti. Skrbi za prožnost tkiv in prispeva k njihovi stabilnosti. Ko njegova količina pade pod kritično raven, pride do slabše funkcionalnosti sklepov, bolečin, oteklin in okorelosti. Pomanjkanje kolagena namreč pripelje tudi do obrabe sklepnega hrustanca ter večjega drsnega trenja tetiv, vezi in mišičnih ovojnic. Da se to ne bo zgodilo, je treba poskrbeti za redno uživanje ustrezne hrane in po potrebi prehranskih dodatkov, ki vsebujejo kolagen oziroma spodbujajo njegovo nastajanje. Dober vir kolagena so kostne juhe, telo pa k proizvodnji kolagena spodbujajo tudi temno zelena listna zelenjava, ter živila, bogata z vitaminom C in aminokislinami.

HALURONSKA KISLINA

Ena molekula hialuronske kisline je sposobna nase vezati tisoč molekul vode, zato ta snov tkivom pomaga vezati vodo in ohranjati njihovo prožnost. S tem prispeva tudi k ohranjanju hrustanca, saj hialuronska kislina obdaja sleherno hrustančno celico. Tako hrustančne celice lažje amortizirajo pritiske, do katerih prihaja pri gibanju. Ker je tudi glavna sestavina sklepne tekočine, skrbi, da sklepne površine gladko »tečejo« oziroma drsijo ena ob drugi. Pomanjkanje hialuronske kisline torej lahko ogrozi zdravje sklepov. Dobri viri te kisline so denimo kostna juha, zelena listnata in gomoljasta zelenjava (npr. batata) in različni prehranski dodatki.

GLUKOZAMIN

Gre za aminosaharid, sestavljen iz glutamina in glukoze. Najti ga je v vezeh, tetivah, mišičnih ovojnicah, hrustancu in sklepni tekočini. Glukozamin spodbuja nastajanje kolagena in normalizira presnovo hrustan-

ca, s čimer preprečuje propadanje hrustanca. Dobri viri glukozamina so kostna juha (s hrustancem), ostanki oklepov škampov in prehranski dodatki, denimo tistih, ki vsebujejo hitin iz rakcev.

METILSULFONILMETAN (MSM)

Metilsulfonilmetan je naravna žveplova spojina. Žveplo je eden od najbolj zastopanih elementov v telesu. Veliko ga vsebujejo zlasti vezivna tkiva, ki sestavljajo sklepe (vezi, tetive, hrustanec ...). Znano je, da blaži sklepna vnetja, izboljšuje gibljivost in prispeva k obnovi tkiv, potreben je tudi pri nastajanju kolagena. Vsebujejo ga brokoli, brstični ohrovt, zelje, cvetača ...

BAKER, CINK, SELEN IN VITAMIN C

Uživanje hrane, bogate s temi snovmi, prispeva k zaščiti celic pred oksidativnim stresom – poškodbami, ki jih povzročajo prosti radikali. Znano je namreč, da lahko oksidativni stres načne tudi tkiva, ki sestavljajo sklepe. Poleg tega vitamin C sodeluje pri tvorbi kolagena, kar je pomembno za ohranjanje hrustanca. Selen pomaga reciklirati antioksidacijsko moč vitamina C. Baker sodeluje pri ohranjanju zdravja vezivnega tkiva. Dobri viri bakra so fižol, marelice, temna čokolada, mandlji, goveja jetrca, šparglji ... Cink vsebujejo jagnjetina, piščančje meso, bučna semena, gobe, kefir, jogurt ... Viri selena so brazilski oreščki, tunina, sardine, puranje in piščančje meso, jajca ... Velike količine vitamina C vsebujejo črni ribez, kamu kamu, jagode goji, acerola, aronija, jagode ...

KAKO VSE TE SNOVI »PRIPELJATI« V SKLEPE?

1. Hrana, bogata z zgoraj omenjenimi vitalnimi snovmi, se mora najprej učinkovito prebaviti in vsrkati, zato morajo naša prebavila brezhibno delovati. V nasprotnem primeru je treba urediti delovanje želodca in črevesja. (Natančne napotke za to najdete v priročnikih Konec zgage in ostalih želodčnih težav in Obvladajte kandido, preden ona obvlada vas.)
2. Ko so vitalne snovi že v telesu, lahko prodrejo v sklepe in učinkovito delujejo le, če sklepe s telesno

dejavnostjo dovolj razgibamo.

3. V pomoč so lahko tudi učinkoviti prehranski dodatki, ki vsebujejo vse omenjene osnovne gradnike sklepov. Eden od takih je kaskadno fermentiran pripravek iz zelenjave, sadja, oreščkov in začimb, ki so mu dodali še kolagen, hialuronsko kislino, glukozamin, metilsulfonilmetan (MSM), baker, cink, selen ter vitamina C in D. Ti gradniki sklepov se zaradi kaskadno fermentiranega koncentrata, ki deluje kot nekakšen »prevoznik«, za približno 200 odstotkov učinkoviteje vsrkavajo v telo in posledično tudi lažje prispejo do vezi, tetiv, mišičnih ovojnic, sklepne tekočine in hrustanca. To potrjuje tudi opazovalna raziskava, med katero so udeleženci deset tednov uživali prehranski dodatek RegulatproArtro, ki jo je opravil dr. Ulrich Bieder, zdravnik za ortopedijo, športno medicino in kiropraktiko v Münchnu.

Dvajset udeležencev raziskave je bilo v povprečju starih 61 let. Od tega jih je 17 trpelo zaradi težav s kolenom (14 jih je imelo oteklo koleno), tri pa je pestila bolečina v kolku; njihove težave so trajale tudi do deset let. Po VAS-lestvici (lestvica, s katero merijo subjektiven občutek bolečine ali srbenja v razponu od 1 do 10) so bolniki uživanje tega pripravka ocenili kot zelo koristno, saj je prinesel dobre terapevtske uspehe pri obravnavi osteoartritisa. V povprečju se je namreč bolečina med športno dejavnostjo zmanjšala s 7,4 na 3,06, bolečina med vsakodnevnimi opravili pa s 5,81 na 2. To pomeni 58,6-odstotno zmanjšanje bolečine v primerjavi z izhodiščnim stanjem.

4. Osnova za delovanje omenjenih strategij je zadostna hidracija oziroma pitje zadostnih količin vode!

Adriana Dolinar

naše vezi šport

PRVENSTVO ZDVIS V RIBOLOVU POSTREGLO Z IZJEMNO DOBRIM ULOVOM

Društvo vojnih invalidov Maribor je 16. junija 2018 izvedlo prvenstvo ZDVIS v športnem ribolovu. Z obilico dobre volje in ribiškega navdušenja se je 26 ribičev in ribičk iz osmih društev vojnih invalidov zbralo na idilični lokaciji ob ribniku Ribiške družine Jelenče v Pesnici pri Mariboru. Največji ulov je uspel Marjanu Mauku iz Društva vojnih invalidov Maribor, drugo mesto je pripadlo

Alojzu Verdoniku, prav tako iz mariborskega društva, tretje mesto pa je zasedel Marjan Čeh iz Društva vojnih invalidov Ptuj. Nekaj tekmovalcev žal ni imelo sreče z ulovom, a so zmagovalci postregli z izjemno dobrim ulovom.

Čestitamo vsem udeležencem!

Andreja Markovič
Foto: Vladimir Pegan

AKTIVNOSTI DCIV SLOVENIJE LJUBLJANA (oktober – december)

- Ekskurzija na Notranjsko, predvidoma 9. oktobra 2018,
- regijska srečanja,
- kopanje,
- solne terapije,
- gledališke predstave in koncerti,
- srečanja v skupinah za samopomoč,
- srečanje članov v sklopu martinovanja, predvidoma 12. november 2018,
- praznovanje ob dnevu sv. Miklavža, predvidoma 6. december 2018,
- družabno novoletno srečanje sredi decembra,
- redni treningi balinanja, kegljanja in streljanja,
- obiski članov.

DCIVS Ljubljana

AKTIVNOSTI DCIV PRIMORSKE (oktober – december)

- Dve usposabljanji o uporabi defibrilatorja v Ilirski Bistrici in Kopru,
 - strokovna ekskurzija v soline Strunjan,
 - ogled kulturne znamenitosti Tonina hiša v Sv. Petru,
 - predavanje o narečnem govoru ter predstavitev knjige Sukenščina še živi avtorice Katarine Vuga,
 - srečanja CIV Primorske (martinovanje, novoletno srečanje),
 - zbor članov DCIV Primorske,
 - društveno prvenstvo v balinanju v Obrovu.
- 60 LET DELOVANJA DRUŠTVA CIV PRIMORSKE**
Prvi večji organiziran zbor primorskih civilnih invalidov vojn ali žrtev vojn, kot so jih takrat poimenovali, je bil 2. novembra 1958. Povabljenih je bilo kar 300 vojnih poškodovancev. Častitljivo 60. obletnico bomo zaznamovali na slovesnosti v Vrtojbi, 7. novembra 2018. V počastitev tega jubileja bomo izdali tudi brošuro, v kateri bodo objavljene zgodbe CIV, naših članov.

DCIV Primorske

Razpis za prijavo v okviru PSP Ohranjevanje zdravja – terapije in zdravilišča

Na podlagi vsebine posebnega socialnega programa »Ohranjevanje zdravja« za terapije in zdravljenje v naravnih in klimatskih zdraviliščih razpisujemo četrti razpis v letu 2018. Zainteresirani civilni invalidi vojn pošljite na Zvezo društev CIV Slovenije izpolnjen prijavi list s potrebno dokumentacijo. Za pomoč se lahko obrnete na zvezo ali svoje matično društvo. V skladu s pravilnikom se bodo obravnavale samo prijave s popolno dokumentacijo. Prednost pri odobritvi vloge bodo imeli civilni invalidi vojn, ki v prejšnjem letu niso koristili tega dela programa.

ZDCIVS

NAGRADNA KRIŽANKA

AVTOR: MATJAŽ HLADNIK	GREH, PREKRŠEK	NOVINAR POROČE- VALEC	OVOJ, OVITEK	DIZAJN	OTTO LOEWI	ŽELEZOV OKSID	GESLO		RELEJNA NAPRAVA	9. IN 25. ČRKA	MOČNATA JED, KUHANJA V SOPARI	ČEBELI PODOBNA ŽUŽELKA	MANJŠA SENČKA	ŽIVAL S TROBCEM
SILOVIT VOJAŠKI VDOR							LAHKOST, KRHKOST, DROBNOST							
LESENA LETEV							FILMSKI UMETNIK PRAVO- SLAVNI DUHOVNIK							
PRIPO- VEDNA PESNITEV, EP					JAVEN POZIV, KLIC VRELA VODA					OGLASNA DESKA BAND IZ ZAGORJA OB SAVI				
UMETNIK GOTSKE DOBE						POSLOPJE ZA KONCERTE DREVORED						4. IN 2. ČRKA NAŠ IGRALEC (POLDE)		
ROBERT REDFORD			OZKA DOLINA SPOKOR- NIK, VZDRŽNEŽ						NAŠA IGRALKA (TANJA) EVA LONGORIA					
ETILNI ALKOHOL, VINSKI CVET							JELČICA NOJU PODOBNA JUŽNOAM. PTICA							
ZNIŽAN TON H				KAZENSKI STREL OTROŠKA PIŠČAL IZ GLINE							PIVNICA PORTUG. NOGOME- TAŠ (CRIS- TIANO)			
TV VODI- TELJICA (ALENKA)					GLASBE- NIK PLE- STENJAK RIBA SLED V SOLI				TEKOČINA V ŽILAH NAŠ NEKD. ALPINIST (FRANC)				ŽGANJE	TLAKO- VALEC
POMOČ: EKAR NANDU ODEON OKARINA	AMERIŠKA FILMSKA IGRALKA O'NEAL	PITJE NA DUŠEK NARAM- NICA								ORIS, PRIKAZ FRANC. IGRALEC DELON				
SPLOŠNI PLAN V FILMU						PRED- STOJNIK FAKULTETE SPODNJE HLAČE						ANNIE LENNOX GLIVIČNA BOLEZEN RASTLIN		
ALJAŽ PEGAN			PRELIV TESTENIN VELIKA AFRIŠKA PTICA					DRŽAVA V ZDA, ALJASKA POLIVINIL- KLORID						
ČRNI TRN							PRIPRAVA ZA PRANJE, PERILNIK EVROPSKA UNIJA							
UTOPITEV									ZAMISEL					
PEVKA IZ MARIBORA, UMETNI- ŠKO IME AMAYA									DRŽAVNI PRAVNIK, KI OVERJA LISTINE					

Rešitev križanke pošljite na: **ZDCIVS, Uredništvo Naših Vezi, Dunajska 129, 1000 Ljubljana.**

Med prispelimi pravilnimi rešitvami bomo izžrebali tri nagrajence.

Nagrajenci iz prejšnje številke:

- Olga Košuta**
- Jože Vehar**
- Berta Giuliani**